CZU: 373.018.46-051(478) **https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_04**

FORMAREA CADRELOR DIDACTICE LA NIVEL NAȚIONAL: PROBLEME ȘI UNELE SOLUȚII

Mădălina MIȘCALENCU, Vladimir GUȚU,
Universitatea de Stat din Moldova

Un aspect esențial în dezvoltarea și îmbunătățirea sistemelor de învățământ îl reprezintă politicile și strategiile privind formarea continuă a cadrelor didactice. Aceste politici și strategii diferă de la o țară la alta în funcție, putând fi adaptate la specificul fiecărui sistem educațional și la nevoile de formare a cadrelor didactice. Alocarea unor resurse adecvate pentru implementarea și dezvoltarea programelor de formare continuă, acordarea de stimulente financiare pentru profesorii care participă la programe de formare, elaborarea și dezvoltarea standardelor naționale de dezvoltare profesională, oferirea de programe de formare continuă accesibile și flexibile, investiția în cercetare în domeniul formării continue sunt câteva exemple de politici și strategii care pot fi adoptate.

Cuvinte-cheie: *formarea continuă a cadrelor didactice, formarea inițială a cadrelor didactice, sistem de învățământ, programe de formare continuă, standarde naționale, nevoi de formare a cadrelor didactice, sisteme de formare a cadrelor didactice, cariera didactică.*

TRAINING OF TEACHERS AT THE NATIONAL LEVEL: PROBLEMS AND SOME SOLUTIONS

An essential aspect in the development and iprovement of education systems is the policies and strategies regarding the continuous training of teaching staff. These policies and strategies differ from one country to another in function, being able to be adapted to the specifics of each educational system and to the needs of teacher training. Allocating adequate resources to implement and develop continuing education programs, providing financial incentives for teachers participating in training programs, developing national professional development standards, providing accesible and flexible continuing education programs, investing in research in the field continuing education are some examples of policies and strategies the can be adopted.

Keywords: *continuous training of teachers, initial training of teachers, education system, continuous trainig programs, national standards, training needs of teachers, systems of training teachers, teaching career.*

Introducere

Politicile educaționale naționale au cuprins în agendele de lucru, în mod permanent, timp de 20 de ani și problema profesionalizării carierei didactice. În vederea creării unui cadru organizat al demersurilor, măsurilor și intervențiilor de sistem cu privire la programele de formare și dezvoltare profesională, se impune elaborarea unor mecanisme, măsuri, standarde, instrumente care să reglementeze problemele din sistemul educațional.

Cercetările efectuate în vederea realizării unei situații clare a sistemului de învățământ, au evidențiat necesitatea revizuirii sistemelor de formare inițială și formare continuă, pentru a răspunde nevoilor acestora, dar și pentru a se conforma cerințelor europene. Unul dintre documentele de referință care vizează restructurarea sistemului privind debutul și evoluția în cariera didactică din învățământul preuniversitar este „Strategia de dezvoltare a sistemului de formare inițială și continuă a personalului din învățământul preuniversitar 2001-2004”.

Schimbarea educațională constă în modificări aduse la nivelul curriculumului, manualelor, evaluării, dar și personalității cadrului didactic, care trebuie să se adapteze societății în schimbare, dar și să poată adapta vechile valori la noile cerințe ale acesteia. Modificări au fost aduse și la nivelul formării continue, prin adaptarea programelor domeniului de formare la noile exigențe naționale și europene.

Problemele și orientările în formarea cadrelor didactice

Reglementările propuse vizau atât furnizorii de formare continuă, cât și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. Documentul aprobat de Ministerul Educației și prezentat mai târziu forurilor internaționale,

prevedea obiective clare ce urmăreau schimbarea sistemului de formare continuă: dezvoltarea unei „piețe educaționale a programelor de formare continuă" care să ofere programe de formare diversificate; înființarea unei structuri instituționale, *Centrul Național pentru Formarea Personalului din Învățământul Preuniversitar*, care să îmbunătățească activitățile de formare; „înființarea *Direcției de Resurse Umane, Evoluție și Performață în Cariera Didactică* care să se ocupe cu acreditarea și certificarea programelor de formare"; profesionalizarea carierei didactice; dezvoltarea competențelor digitale ale cadrelor didactice; „implementarea unui sistem de credite profesionale transferabile"; dezvoltarea profesională atât a cadrelor didactice calificate cât și a cadrelor didactice necalificate și modificarea metodologiei de obținere a gradelor didactice prin introducerea, alături de gradele didactice II și I, a gradului de excelență didactică și „dezvoltarea de standarde profesionale; standarde de formare continuă și a unor standarde naționale pentru curriculum" [7, p. 128, 142; 4, p. 42].

Tipul de competențe dobândite, cât și cadrul de desfășurare a programelor de formare au fost reglementate prin lege, impunând necesitatea ca formarea inițială a cadrelor didactice să se realizeze doar în instituții de învățământ superior, iar programele de formare inițială să pregătească profesorul pentru a dezvolta competențele de gândire ale elevului. O altă condiție impusă de programele de formare este aceea de a permite cursantului parcurgerea unor cursuri care nu sunt disponibile în instituția de învățământ, cât și posibilitatea micșorării duratei standard de rezidență universitară, în funcție de numărul minim de credite acumulate. În cadrul „Metodologiei privind sistemul de acumulare, recunoaștere și echivalare a creditelor profesionale transferabile" este reglementată problema privind evoluția în carieră prin utilizarea creditelor profesionale transferabile [10].

Proiectarea și implementarea la nivelul sistemului de învățământ a „Strategiei Naționale pentru formarea inițială și continuă a cadrelor didactice", precum și elaborarea unor materiale-suport au avut ca scop îmbunătățirea sistemului de formare inițială și continuă din România și alinierea acestuia la sistemele de formare din Europa.

Vor fi aduse în discuție și alte documente care prezintă obiective sau programe care vizează dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. Unul dintre acestea, „Raportul privind obiectivele sistemelor educaționale și de formare profesională" prezentat în cadrul Consiliului European de la Stockholm (23-24 martie 2001), avea în plan activități care urmăreau obiective bine stabilite: creșterea calității și eficienței sistemelor educaționale și îmbunătățirea educației și a programelor de formare a cadrelor didactice și a formatorilor; dezvoltarea unor competențe și aptitudini care să ajute indivizii să se afirme în societate; accesul la TIC în vederea operării cu softuri educaționale; atragerea unui număr cât mai mare de tineri care să activeze în domeniile științifice și tehnice și utilizarea cât mai bună a resurselor materiale și financiare în cadrul sistemelor educaționale [6, p. 31-32].

În 2001 Comisia Europeană a pregătit pentru Consiliul European de la Barcelona un plan de acțiune ce avea în vedere deschiderea pieței muncii până în anul 2005. Au fost elaborate cinci obiective de formare profesională continuă care urmăreau creșterea calității și eficienței sistemelor educaționale și de formare profesională a cadrelor didactice și a formatorilor din Uniunea Europeană. Conform noilor cerințe de pe piața muncii, cadrul didactic trebuie să dețină următoarele competențe: „utilizarea informaticii (tehnologiei informației și a comunicării), cunoașterea limbilor străine, cultura tehnologică, cultura antreprenorială, competențe sociale interacționale" [7, p. 19].

Analizând aceste obiective care răspund nevoilor educative actuale, putem remarca că profesia didactică trebuie să îndeplinească noi roluri și să se adapteze unui curriculum flexibil. De aceea pregătirea cadrului didactic va trebui să se facă pe tot parcursul carierei pentru a putea răspunde schimbărilor din sistemul educațional.

Aceeași idee care susține că formarea cadrelor didactice trebuie să fie o investiție pe termen lung pentru a aduce beneficii societății, se regăsește și într-un proiect de cercetare organizat în cadrul „Rețelei Sud-Est Europene de Cooperare în educație", desfășurat în perioada 2004 – 2006. Rezultatele cercetării au ajutat la identificarea unor obiective strategice ce ar trebui atinse până în anul 2010, dar și la trasarea unor direcții clare pe care să se axeze politicile educaționale [6, p. 46-47].

Analiza rezultatelor învățării, precum și optimizarea colaborării între toate instituțiile implicate în for-

mare, cele de învățământ superior, instituții specializate în formare continuă și unități școlare sunt măsuri care au ca punct de pornire îndeplinirea obiectivului strategic al Uniunii Europene, stabilit de Consiliul European de la Lisabona în 2000. Acest obiectiv viza transformarea Uniunii Europene într-o comunitate competitivă, cu o economie dezvoltată și cu o ofertă mai mare de locuri de muncă. Atingerea acestui obiectiv implică strategii și planuri de acțiune ce vizează, în primul rând, sistemele educaționale. În acest context, în care educația joacă un rol principal în construcția viitorului, formarea personalului didactic devine o preocupare a societății europene contemporane. Cu toate acestea, măsurile adoptate și acțiunile întreprinse, nu reușesc să rezolve toate problemele cu care se confruntă sistemul de învățământ, probleme care afectează calitatea actului educațional. Numărul scăzut al celor care doresc să aibă o carieră didactică, cât și lipsa motivației reprezintă disfuncții majore care necesită o regândire a sistemului de formare a cadrelor didactice.

Analizând un material de la începutul anilor ’80 care făcea referire la competențele pe care cadrele didactice, din acea perioadă, trebuiau să și le dezvolte, observăm că, „perfecționarea cadrelor didactice trebuie să se bazeze în mai mare măsură pe investigare și cercetare”, astfel încât profesorii să dețină cunoștințe în domeniul cercetării științifice, psiho-pedagogice și experimentale [8, p. 139].

Acestea erau problemele identificate la nivelul programelor de formare a cadrelor didactice la sfârșitul secolului al XX-lea (perioada 1981-1985). Schimbările de regim politic, premergătoare acestei perioade, care au dus la includerea țării noastre în Uniunea Europeană, au revizuit întregul sistem educațional, identificând noi și reale probleme. Alinierea sistemului educațional românesc la cerințele europene au deschis calea unor noi provocări pe care sistemul trebuie să le facă față.

Pentru început, voi prezenta două situații în care problemele de ordin economic afectează sistemul de învățământ. O primă problemă este legată de dispariția sau reducerea unor domenii de activitate de pe piața muncii, situație care impune schimbări în ceea ce privește conținutul programelor de studiu, dar și al specializărilor din cadrul învățământului preuniversitar și mai ales universitar. Toate aceste vin pe fondul unei perioade în care se înregistrează o scădere a efectivelor de elevi/ studenți, comparativ cu creșterea rețelelor instituționale de stat și particulare, precum și a programelor de studiu și a specializărilor fără să se facă o analiză care să demonstreze sustenabilitate acestor acțiuni.

Totodată problemele economice de la nivel național au afectat și sistemul educațional, care au clasat învățământul pe o treaptă inferioară în ceea ce privește alocarea unor fonduri necesare finanțării acestuia, în general, cât și pentru formarea profesorilor, în special. Mai mult instituțiile de învățământ nu dispun de mecanisme adecvate pentru colectarea de fonduri suplimentare și de gestionare a acestora.

Studii făcute asupra stării învățământului au scos la suprafață și alte probleme cu care se confruntă sistemul de învățământ, probleme care influiențează participarea cadrelor didactice la programele de formare. Un astfel de studiu a fost realizat prin intermediul programului de cercetare și analiză a opiniei publice din România, numit „Barometrul de opinie în domeniul educației”. Aplicat unui număr de 1149 persoane, în perioada martie-aprilie 2017, rezultatele cercetării au scos la iveală următoarea situație: *salariile mici* pentru personalul didactic, *indiferența profesorilor*, *corupția*, *dotările necorespunzătoare, indisciplina elevilor* sunt consecințe ale unei economii prost gestionate care nu a permis alocarea unor fonduri suficiente pentru sistemul de învățământ [5, p. 134].

Rezultate aproape identice s-au înregistrat și în anul 2020, când în urma unui nou sondaj aplicat în perioada septembrie-octombrie, pe un eșantion de 1141 de persoane, s-au identificat următoarele probleme din sistemul educațional: *corupția, indisciplina elevilor, salariile mici ale profesorilor, indiferența profesorilor, incompetența profesorilor* și *intoleranța față de cei diferiți* [1, p. 1].

Concluzia pe care o putem trage este aceea că, în ultimii ani, aceste probleme care vizează resursa umană nu și-au găsit rezolvarea, indiferent de măsurile luate.

Monitorul Educației și Formării din anii 2018, 2019 și 2021 prezintă alte probleme ale sistemului educațional, probleme ce țin de metodele de evaluare a cadrelor didactice: *ineficiența metodelor de examinare* a cadrelor didactice, *definitivatul și titularizarea*, *fonduri insuficiente* pentru asigurarea cursurilor de formare a tuturor cadrelor didactice [5, p. 137; 9]. Raportul mai sus menționat cuprinde date despre evoluția sistemelor naționale de educație din Uniunea Europeană, dar și progresele înregistrate în urma îndeplinirii obiectivelor propuse.

Existența unui sistem de formare inițială care oferă puțină pregătire și formare practică și care nu este centrat pe nevoile sistemului de învățământ preuniversitar, duce la formarea unor cadre didactice ale căror competențe sunt insuficiente pentru a face față provocărilor din sistemul de învățământ preuniversitar. Schimbările din domeniul științei, tehnologiei și culturii au efect și asupra activității educative, în sensul că învățământul și educația trebuie racordate la cerințele actuale ale societății. Instruirea, în zilele noastre, constă în formarea la elevi a deprinderilor de învățare, de muncă independentă, în vederea dezvoltării spiritului lor de observație, a creativității și gândirii, în acest sens, cadrele didactice trebuie să dețină competențele necesare pentru a dezvolta aceste abilități în rândul elevilor.

Un studiu efectuat la nivel național, zonal și personal, în perioada 1999-2000 care a cuprins un număr de 1729 de cadre didactice ce au corespuns următoarelor caracteristici: vârstă, sex, categorie de personal, sfera de proveniență și vechimea în învățământ, a vizat identificarea importanței, în viziunea cadrelor didactice, a celor două sisteme de formare. Răspunsurile obținute demonstrează existența unei diferențe între impactul pe care-l are formarea continuă asupra cadrelor didactice comparativ cu formarea inițială. 58,14% sunt de părere că formarea continuă a avut un impact mai puternic asupra lor decât formarea inițială, cei care au o părere contrară sunt un procent de 41,86% [7, p.110]. Rezultatele studiilor de mai sus evidențiază faptul că, aprofundarea cunoștințelor științifice și pedagogice, dezvoltarea competențelor profesionale și desăvârșirea calităților didactice se realizează prin intermediul cursurilor de formare continuă.

O problemă primordială a sistemului educațional în domeniul formării cadrelor didactice o reprezintă ruptura dintre cele două dimensiuni, formarea inițială și formarea continuă. Corelația între programele de perfecționare și cele de formare continuă ar putea fi realizată în urma colaborării universităților cu unitățile de învățământ pentru a putea aduce modificările necesare în programele de formare și de perfecționare, dar și în modalitatea de selecție a candidaților pentru profesia de dascăl [8, p. 135].

Selecția se face prin intermediul a două examene: *examenul de definitivat și examenul de titularizare* care pun accent pe evaluarea cunoștințelor teoretice și nu pe competențele necesare profesiei didactice, competențe care ar trebui să-l ajute în evoluția pe tot parcursul carierei didactice. Statisticile de la nivel național, realizate în ultimii ani, au scos la iveală o altă situație dificilă cu care se confruntă sistemul de învățământ. Această situație se referă la rezultate slabe înregistrate de cadrele didactice la aceste examene, cauzele acestei situații regăsindu-se în: lipsa unui program funcțional care să ofere sprijin cadrelor didactice debuante, inexistența unor programe care realizează o formare practică eficientă, precum și lipsa unor fonduri destinate programelor de formare continuă care să asigure accesul gratuit al tuturor cadrelor didactice care au nevoie de astfel de programe, duc la o pregătire slabă a profesorilor care participă la aceste examene [2, p. 7].

Calitatea educației este influiențată, așa cum am văzut mai sus, de pregătirea cadrelor didactice care își doresc să obțină definitivarea sau funcția de profesor titular, dar și de actul educațional. Un aspect critic cu care se confruntă cadrele didactice în desfășurarea profesiei lor, conform unui studiu internațional privind procesul de predare-învățare, realizat de OCDE în 2019, îl constituie imposibilitatea cursurilor de formare continuă de a răspunde nevoilor acestora, *70 % dintre cadrele didactice din învățământul secundar declară că participă la dezvoltarea profesională continuă (DPC), în general, cadrele didactice percep formarea ca fiind insuficient adaptată la nevoile lor (ISE, 2018)* [3]. Evaluările periodice ale profesorilor nu sunt centrate în totalitate pentru a identifica nevoile de formare continuă, de aceea, înscrierea cadrelor didactice la programele de formare continuă nu răspunde unor nevoi profesionale sau de gestionare a clasei. În cele mai multe situații înscrierea la programele de formare este mai mult o decizie personală a profesorilor, ce rezultă din obligația de a acumula pe parcursul a cinci ani, 90 de credite profesionale, necesare în etapele de mobilitate. De aceea, formarea continuă a cadrelor didactice este îndreptată mai mult către cursuri care pot asigura la final un număr de credite și nu pentru a răspunde unor nevoi.

Importanța identificării nevoilor de formare continuă a cadrelor didactice a fost subiect de studiu și pentru alte cercetări realizate la sfârșitul secolului trecut. O astfel de cercetare este și cea desfășurată în perioada 1999-2000, cercetare prezentată puțin mai sus. În urma centralizării răspunsurilor s-au putut obține informații legate de necesitățile care determină cadrul didactic să se înscrie la cursurile de formare, precum și impactul pe care-l au cele două sisteme de formare asupra profesorului. Răspunsurile la itemul care analiza *statutul deontologic al formării continue* din perspectiva cadrelor didactice, clasa formarea conti-

nuă ca o îndatorire a acestora, într-o proporție de 70,84% și ca un drept, într-o proporție de 29,16% [7, p. 107-108]. Răspunsurile la acest item reliefează faptul că, personalul didactic din învățământul românesc conștientizează importanța pregătirii profesionale, aceasta fiind necesară pentru a răspunde noilor cerințe actuale conform standardelor educaționale.

În urma studiilor efectuate s-a demonstrat că nevoia de formare a cadrelor didactice este un efect al schimbărilor survenite în cadrul reformei învățământului românesc.

Formarea competențelor specifice necesare profesiunii didactice sunt o finalitate a programelor de formare inițială, însă parcurgerea unui astfel de program nu este suficient pentru însușirea acestor competențe, care necesită o durată mai mare de timp. De aceea este importantă existența programelor de formare continuă. În acest sens este necesară o mai bună corelare între ofertele furnizorilor de formare continuă și nevoile cadrelor didactice și a școlilor, dar și o mai bună monitorizare a efectelor programelor de formare asupra practicilor didactice. La nivel central s-a hotărât înființarea prin H.G. nr. 604/2001 a *Centrului Național pentru Formarea Personalului din Învățământul Preuniversitar (CNFP),* instituție care vizează activități de diagnoză și analiză de nevoi pentru formarea continuă, punând astfel accentul pe caracterului practic-aplicativ al cursurilor de dezvoltare profesională.

O rezolvare a acestei probleme, la nivel de propunere, se regăsește și în unul dintre obiectivele Programului „România Educată”, care prevede organizarea programelor de formare continuă a cadrelor didactice, astfel încât activitățile desfășurate și informațiile transmise să aibă aplicabilitate în practica didactică, iar impactul formării să fie atent monitorizat. Această soluție rămâne, deocamdată, la nivel de propunere, deoarece obiectivele programului mai sus amintit, urmează să fie implementate în noua lege a educației.

Un alt neajuns cu care se confruntă sistemul de învățământ, de această dată de ordin economic, este reprezentat de rata scăzută de investiții făcute în educație și formare, în comparație cu cele de la nivelul Uniunii Europene. Conform Monitorului Educației și formării din 2018 privind România apar o serie de aspecte cu privire la investițiile din educație și formare, dar și la modernizarea învățământului școlar. Deși există multe inițiative de modernizare a sistemului de învățământ, punerea în aplicare a acestora se face destul de greu. Mai mult, măsurile alese să sporească calitatea învățământului nu au fost întodeauna corelate în mod corespunzător cu situația actuală din sistem.

Raportându-ne la statisticile oficiale, observăm că, deși, în ultimii anii în sectorul educației au fost alocați mai mulți bani, cu toate acestea țara noastră are în continuare unul dintre cele mai scăzute niveluri din UE. O astfel de situație a fost înregistrată în anul 2016, când cheltuielile din domeniul educației au crescut cu 0,6 puncte procentuale, reprezentând 3,7% din PIB (media EU fiind de 4,7%). Însă aceste cheltuieli au reprezentat în mare măsură recunoașterea retroactivă a drepturilor salariale ale cadrelor didactice. Acest lucru confirmă faptul că, salariile profesorilor din România rămân în continuare scăzute, majorările obținute prin decizie a instanței nu au făcut decât să recunoască retroactv niște drepturi care au fost încălcate prin reducerea salariilor cadrelor didactice din timpul crizei și nicidecum să ofere o mărire a acestora [2, p. 4].

Fondurile alocate educației rămân în continuare cele mai scăzute pentru Europa, existând chiar și la nivel național, valori mai mici decât în anii anteriori. Un astfel de exemplu este și anul 2019, când s-a alocat educației un procent de până la 3,6% din PIB, cu 0,1 puncte procentuale mai puțin decât în 2016, și cu 1,1 procente mai puțin decât media UE. Cheltuielile publice au vizat și creșterile salariale ale cadrelor didactice, cu toate acestea rămân în continuare scăzute față de salariile cadrelor didactice din UE.

Lipsa unor fonduri necesare organizării programelor de formare continuă, în regim gratuit pentru toate cadrele didactice, precum și posibilitățile materiale reduse ale profesorilor de a accesa cursuri, au ca efect participarea unui număr din ce în ce mai scăzut de cadre didactice la programele de dezvoltare profesională continuă.

Situațiile prezentate mai sus înfățișează obstacolele pe care le întâmpină cadrele didactice calificate în dezvoltarea carierei profesionale. De o situație similară au parte și cadrele didactice necalificate. Sunt două categorii de cadre didactice necalificate: absolvenți ai studiilor universitare fără modul pedagogic și absolvenți ai învățământului liceal și postliceal. Încadrarea cadrelor didactice necalificate se face în septembrie în ultimele etape de repartizare, având statutul de suplinitori necalificați. Repartizarea lor chiar la începutul anului școlar, nu le permite acestora o pregătire, necesară desfășurării actului didactic. În cele mai

multe situații pregătirea lor cade în sarcina conducerii școlii, iar în anumite zone furnizorii de formare organizează școli de vară, care oferă cursuri de pregătire. Aceste cursuri se realizează la finalul primului an de activități didactice și nu la început, așa cum ar fi nevoie. De aceea, o măsură de remediere a acestei situații ar consta în organizarea unor activități de mentorat desfășurate pe tot parcursul anului școlar, activități care ar fi mult mai utile, iar fondurile ar fi mai bine folosite. Această măsură rămâne la stadiul de propunere, deoarece, la nivelul Ministerului Educației nu este făcută o analiză corespunzătoare pentru identificarea nevoilor de formare a cadrelor didactice necalificate. Toate datele colectate din inspecțiile școlare sau de la evaluările făcute de directori, fac referire, în primul rând, la pregătirea profesorilor calificații, pentru a atinge performanțe pedagogice [7].

Lipsa unor măsuri actuale clare care pot fi aplicate pentru a dezvolta profesional și cadrele didactice necalificate, se poate observa și în documentul „Strategia de dezvoltare a sistemului de formare". La partea de document destinat măsurilor de remediere pentru dezvoltarea cadrelor didactice necalificate, timpul la care se face referire este viitor și nu prezent. Se *vor avea în vedere* următoarele măsuri de remediere a acestei probleme:

- pentru cadrele didactice necalificate cu studii superioare - asigurarea unor programe de formare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, de tip postuniversitar în vederea dobândirii unor competențe profesionale de bază, necesare exercitării funcțiilor didactice;
- pentru cadrele didactice necalificate cu studii medii – asigurarea unor programe de formare de tip conversie/reconversie desfășurate în cadrul instituțiilor de învățământ care au statut de școli de aplicație;
- dezvoltarea unor programe de mentorat adresate cadrelor didactice necalificate.

Un motiv pentru care nu există încă la nivel național o strategie care să rezolve aceste deficiențe ce privesc formarea profesională a cadrelor didactice necalificate, deși au fost identficate aceste probleme, constă în schimbările care ar surveni atât la nivelul școlilor – prin introducerea unor programe pentru asistarea acestora sau a unor programe de mentorat specifice acestora; centrelor de resurse ale profesorilor – prin organizarea unor cursuri de formare, cât și la nivelul sistemului de învățământ – prin diminuarea stării de incertitudine și instabilitate cauzate de perioada contractuală destul de mică, pe parcursul unui an [7, p. 121].

O altă problemă care afectează sistemul de formare profesională continuă este reprezentată și de lipsa unor beneficii obținute de cadrele didactice în urma participării la aceste programe. Evoluția în cariera didactică prin parcurgerea celor trei niveluri (definitivat, gradul didactic II și gradul diactic I) nu duc la creșterea complexității rolurilor didactice și nici asocierea cu noi responsabilități, așa cum se întâmplă în alte state membre ale Uniunii Europene. Mai mult, activitățile suplimentare care au rolul de a sprijini sau forma cadrele didactice (mentor, formator, evaluator etc.) nu sunt remunerate sau sunt slab remunerate, ceea ce duce la reducerea activităților de mentorat necesare cadrelor didactice debutante, dar și a cursurilor de formare continuă pentru pregătirea profesorilor [11, p. 57, 58]. Acest fapt determină o scădere a cererilor pentru înscrierea la programe de formare, mai ales în mediul rural, unde se înregistrează o scădere a numărului de personal bine pregătit în școlile din aceste zone.

Adăugând la aceste neajunsuri (lipsa beneficiilor) și lipsa de aplicabilitate a cunoștințelor dobândite, cât și lipsa de corelare cu nevoile de formare, toate acestea creează, în rândul cadrelor didactice, o atitudine de indiferență față de participarea la programele de formare continuă.

Perioada pandemiei și necesitatea organizării cursurilor în sistem online, vor scoate la iveală carențe în ceea ce privește infrastructura digitală modernă din școli, precum și o lipsă a competențelor digitale în rândul cadrelor didactice. Pentru a sprijini dobândirea de competențe digitale au fost organizate programe de formare cu privire la modul de încorporare a instrumentelor digitale în procesul de predare și învățare, programe care vor include aproximativ 50% dintre cadrele didactice din România [8, p. 135].

Concluzii

Studiind aceste probleme ale sistemului educațional de formare și dezvoltare profesională, observăm că în acest proces formativ este importantă și creșterea calității în educație, și identificarea indicatorilor de referință ai calității, precum și găsirea celor mai eficiente mijloace și instrumente de implementare ai acestora.

Implementarea celor mai bune politici și strategii în ceea ce privește formarea continuă a cadrelor didactice, poate contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea calității educației, dar și la pregătirea profesorilor pentru provocările din domeniul educației.

Referințe:

1. *Proiectul România durabilă*. *Dezvoltarea cadrului strategic şi instituţional pentru implementarea Strategiei Naţionale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.* Barometrul de opinie RD 09 – ODD 04. Available: http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/ODD4_Educatie_de_calitate_RD09_Narativ.pdf [Accessed on 10.08.2022].
2. *Comisia Europeană*, 2018. În: *Monitorul educaţiei şi formării.* România. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018. Available: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-romania_ro.pdf [Accessed on 10.08.2022].
3. *Comisia Europeană*, 2021. În: *Monitorul educaţiei şi formării. România*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2021. Available: https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2021/ro/romania.html [Accessed on 10.08.2022].
4. GHEORGHE, O. *Impactul percepției sociale a profesiei de cadru didactic asupra performanțelor sale profesionale*. București: Universitară, 2017.
5. HOARĂ, A. S. *Educația incluzivă. Importanța serviciilor suport oferite de CSEI-uri școlilor de masă în contextul educației incluzive*. București: Tritonic, 2020.
6. IONESCU, M. (coord.), CHIȘ, V. *Fundamentări teoretice şi abordări praxiologice în ştiinţele educaţiei*. Cluj Napoca: EIKON, 2009.
7. IUCU, R. *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*. București: Humanitas Educațional, 2004.
8. JINGA, I. *Educația ca investiție în om*. București: Științifică și Enciclopedică, 1981.
9. *Monitorul Educaţiei şi Formării 2019*. România. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2019. Available: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-romania_ro.pdf [Accessed on 11.09.2022].
10. ORDIN nr. 5967/2020 din 6 noiembrie 2020 pentru aprobarea *Metodologiei privind sistemul de acumulare, recunoaştere şi echivalare a creditelor profesionale transferabile*. Available: https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/OMEC_5967.pdf [Accessed on 21.09.2022].
11. *Raport România Educată*. Proiect al președintelui României. Available: https://www.presidency.ro/files/userfiles/Raport%20Romania%20Educata%20-%2014%20iulie%202021.pdf [Accessed on 08.2022].

Date despre autori:

Mădălina MIŞCALENCU, doctorand, Departamentul Științe ale Educației, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.
E-mail: miscalencu@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-9584-4171

Vladimir GUȚU, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, decan al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.
E-mail: vladimir.gutu@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-5357-4217

Prezentat la 10.09.2023